

KESKIAIKA

KYL/PÄIVI PARKKONEN

SIMULAATIO PAAVIN HOVISSA:

- Keskiajan musiikki. [Gregoriaaninen kirkkolaulu](#).
- Paavi (risti) ja kirkko Roomassa tukikohta.
- Säädyt
  - Aatelinen – merkinä miekka
  - Papisto – merkinä risti
  - Porvari – merkinä jokin tuote
  - Talonpoika – merkinä vilja
- Munkit (kalju pää ja askeesi) ja luostarit
- Pyhiinvaeltaja (merkinä sauva ja pitkä viitta)

ROOMAN IMPERIUMIN PERILLISET: S.45

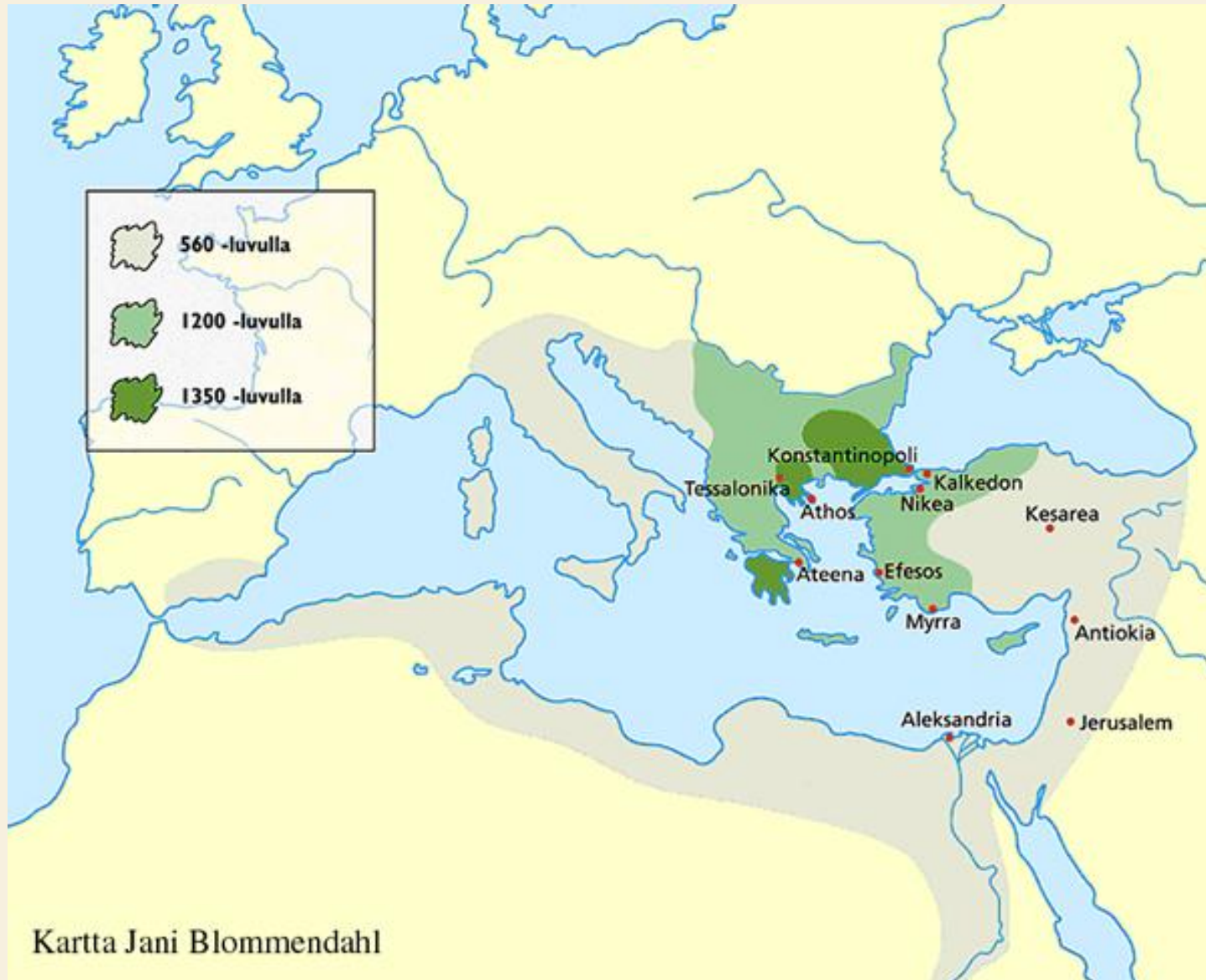

Kaarle Suuri
800-luku
frankit

Otto I Suuri
900-luku
Saksa

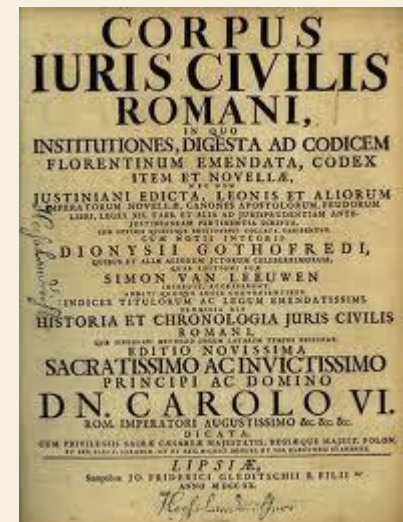

BY SANTTI 560-1350

BYSANTTI:

- säilytti antiikin perintöä, hellenismi.
- Konstantinopoli kauppa-, hallinto- ja kulttuurikeskus
- Kreikan kieli
- ortodoksinen uskonto
- corpus iuris civilis - lakikokoelma
- Hagia Sofia kirkko

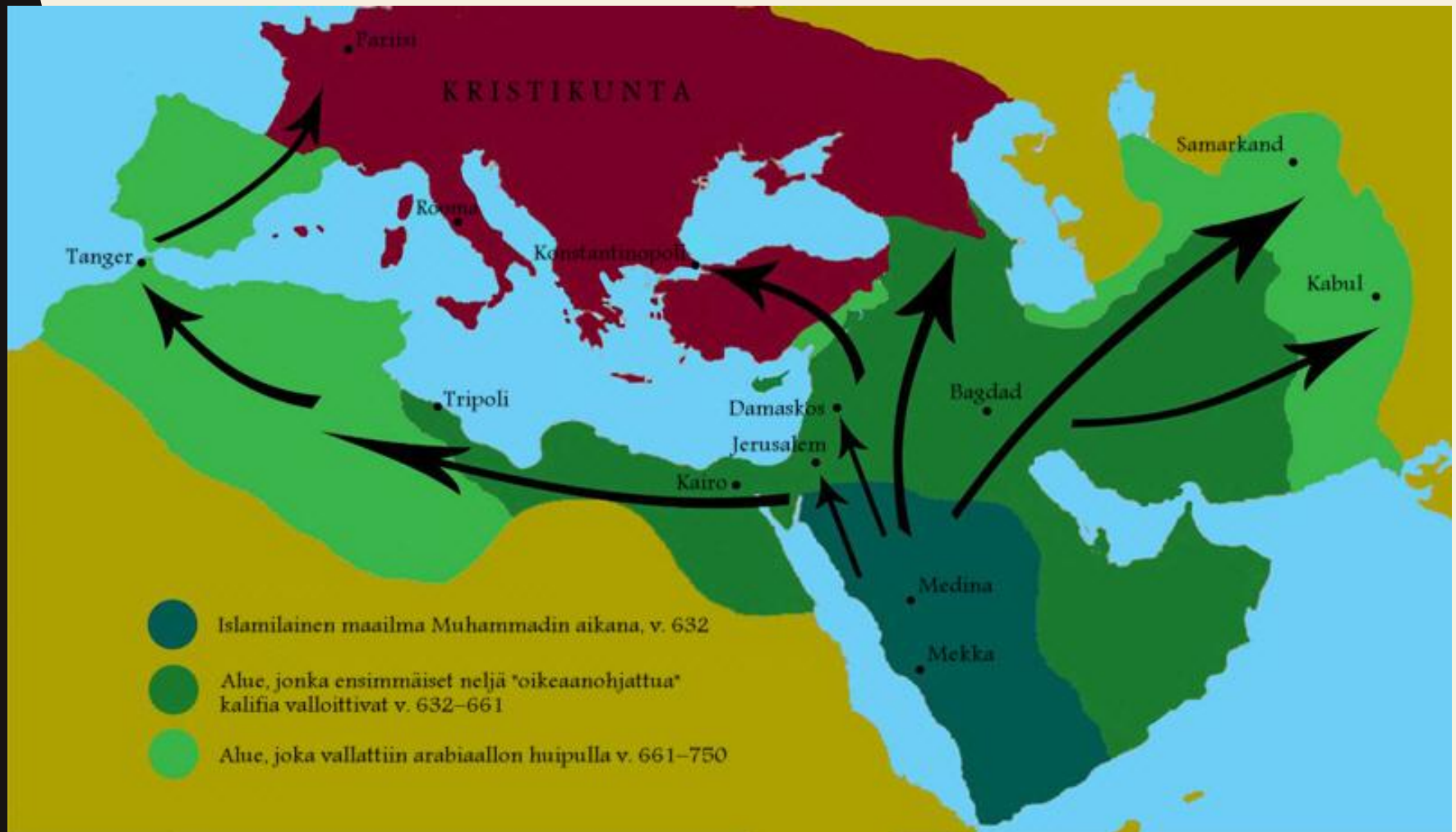

Bysantin kulttuuri pohjautui antiikin perinteeseen, joka muokattiin kristilliseen asuun. Ominaista sille ovat vakavan jähmettyneet hahmot.

Hagia Sofian 55 metrin korkeuteen kohoava kupoli edustaa bysanttilaisen rakennustaiteen huippua. Venäjällä bysanttilaisen kirkonrakennustyylin tunnusmerkiksi tuli sipulimainen kupoli.

ISLAM 632-750

ARABIT

- ylläpitivät antiikin kulttuuria, vaikutteita idästä
- suvaitsevaisina kannattivat ajattelun vapautta
- kehittivät
  - filosofian, historian ja maantieteen tutkimusta
  - tähtitiedettä ja matematiikkaa
  - alkemiaa

Keskiajan yleispiirteet

antiikin
perintö

kristinusko

germaanien
traditiot

[Keskiajan
taide \(8min\)](#)

- feodalismi
- kulttuuri **kirkon ja aateliston** ylläpitämää, yhtenäiskulttuuri
- kulttuurikeskuksina **kirkot ja aatelislinnat sekä -kartanot**
- hallitsevina tyyleinä **romaaninen ja goottilainen tyyli**
- tieteet eivät pyrkineet uuden tiedon tuottamiseen, vaan vanhan ymmärtämiseen
  - **Aristoteles**
  - **Augustinus**
  - **Tuomas Akvinolainen**
- keskiajan lopulla syntyivät **yliopistot**
- **kansankulttuurista tiedetään vähän**
- **[Keskiaika 3½ minuutissa](#)**

LÄNTINEN KRISTIKUNTA

- Kansainvaellukset
- kaupunkien taantuminen
- Turvattomuus
- [hajanaiset keskittymät suurtilojen ympärille](#)
- katolinen kirkko, paavi, papisto
  - uskonnollinen, taloudellinen ja poliittinen valta
    - 1054 katolisen kirkon ja ortodoksisen kirkon ero
    - paavin ja keisarin väliset kiistat
    - paavin hallintovirasto, kanoninen oikeus
    - kerettiläiset (arvostelijat) - inkvisitio (tuomioistuin)
    - ristiretket 1100-luvulla
- feodalismi, säädyt - yhteisö, ritarikulttuuri, latina

KRISTILLINEN TAIDE

- Jumalan kunniaksi
- Arvoperspektiivi
- taiteilija= käsityöläinen
- mesenaatti = suojelija, rahoittaja.
- Taiteen tekijät tuntemattomia.
- Arkkitehtuuri: kirkot ja linnat, linnan muurit
  - 1. Basilika
  - 2. Romaaninen (1000-1100),
  - 3. Goottilainen (1100-1400)

Romaaninen tyyli

- vuodet 1000-1200
- roomalaisen basilikan suora perillinen
- keskilaiva ja kaksi sivulaivaa
- pyörökaari ja ristiholvi
- jyhkeys
- pienet ikkunat
- suuret paikalliset erot

Goottilainen tyyli

- 1200-1400-luvut
- pyrkii kirkon mahdin osoittamiseen
- suippokaari ja ruoteet
- taivasta tavoittelevat tornit
- suuret ikkunat
- lasimaalaukset

ROMAANINEN TYYYLI

San Miniato al Monte, Firenze

- malli basilikasta
- kolme laivaa
- pyörökaaret
- linnamaisen jyhkeät rakenteet
- pienet ikkunat

Milanon tuomiokirkko

GOOTTILAINEN TYYYLI

- suippokaari,
- holvituoteet,
- korkeus, keveät seinät,
- suuret ikkunapinnat,
- lasimaalaukset ja ruusuikkuna,
- ulkopuoliset tukikaaret,
- ”pirunpäiset” räystäskourut,
- portaalin patsaat

Notre Dame Pariisi

LUOSTARILAITOS

- hengellisen elämän keskus, mietiskely
- kylän valtakeskus
- Yhteiskunnallinen vaikuttaminen
- kulttuurin levittäjiä, säilyttäjiä
  - kirjojen kopiointi
  - koulutus, sivistys, sisäoppilaitos
- lahjoitukset, maksut
- Benediktiinit, dominikaanit, fransiskaanit
- Askeesi, siveys, rukoukset, ruumiillinen työ

MAAILMANKUVA

- kristillinen, ptolemaiolainen (maakeskeinen)
- maallisen elämän ankaruus: ruuan puute, taudit, sodat, musta surma
- keskiajan lopulla maallisen elämän arvostus nousi -> materiaallinen menestys
- kartta: kristillinen, kirkon näkökulma
- elämänpiiri lähiseutu, nykyhetki
- pyhimyskalenteri, ajanmittaus vielä alkeellista

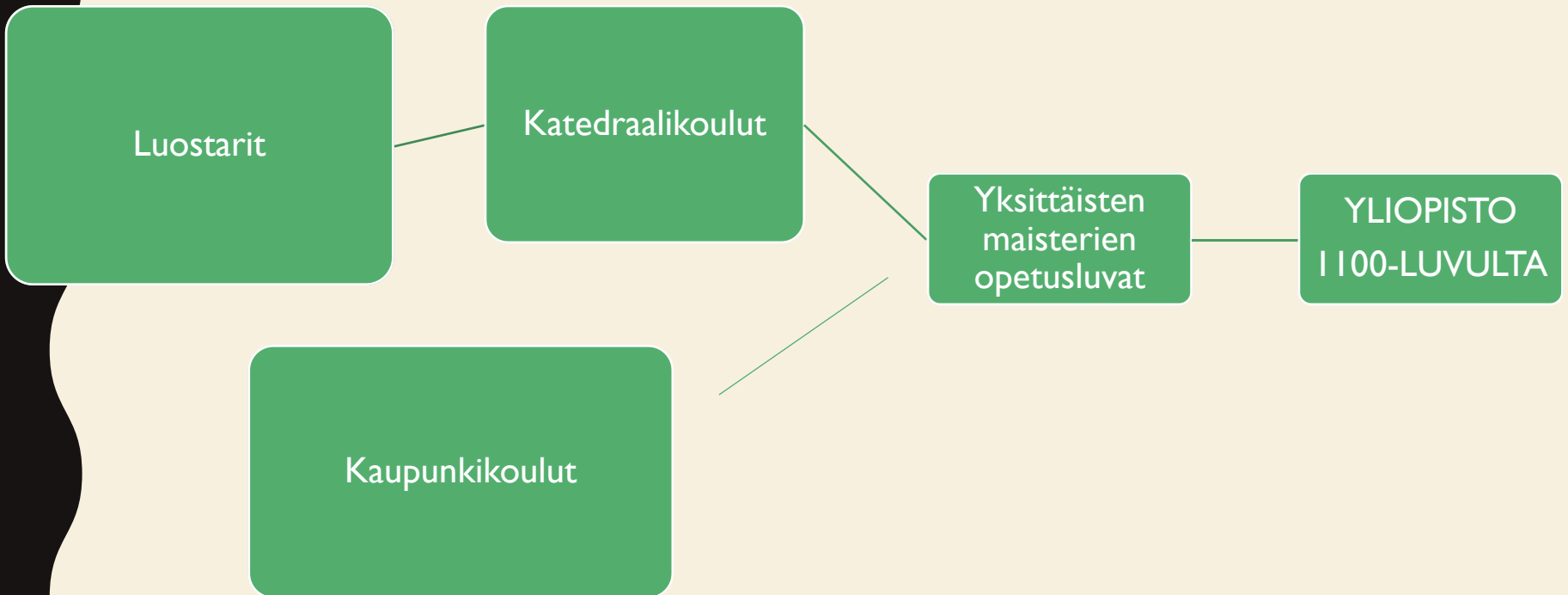
ELÄMÄNTAPA

- säädyn mukainen elämä
  - oikeudet, velvollisuudet
- karnevaalit, ilonpito
- linna, kyläyhteisö, markkinat, luostarit
- kiertelevät kaupustelijat, pyhiinvaeltajat

SÄÄTYJAKO

KESKIAJAN KOULUJÄRJESTELMÄ

YLIOPISTOT

- Aluksi maisterit keräsivät oppilaita kirkon tiloihin, syntyi yhteisö, ”universitas” → irti kirkon vallasta
- opiskelu kallista, ylemmät säädyt
- erikoistuminen Bologna (oikeustiede), Pariisi (väittely, teologia), Salerno (lääketiede)
- teologia arvostetuin, latina
- opiskelijoille erioikeuksia: vapautus asepalveluksesta, veroista, tulleista, opiskelijoiden valvonta
- Yliopistolaitos vakuuntui → ylempi koulutus, tiede

KESKIAJAN TIEDE

- Uskottiin, että kaikki olennainen jo keksitty: tallentaminen, välittäminen ja järjestäminen
- auktoriteetit: **Raamattu, Aristoteles**
  - maailmankaikkeuden jakautuminen: maanpäällinen ja taivaallinen
  - Ptolemaiolainen, maakeskinen maailmankuva
- Pyrittiin tieteen ja uskonnon sopusointuun
- Kirkkoisä **Augustinus 400-luvulla ->**
  - filosofian ja teologian yhteensovittaminen
- **skolastiikka, Tuomas Akvinolainen (1225-1274)**
  - Pyrittiin todistamaan raamatun sanat oikeaksi filosofian avulla

KIRJALLISUUS

luonteeltaan hengellistä

pyhimystarinoita, virsiä ja kronikoita

- latinan rinnalla vahva kansankielinen perinne
  - Beowulf, Rolandin laulu, Niebelungenin laulu ja saagat

1100-luvulla ritariromantiikka

- 1300-luvun alussa Danten Jumalainen näytelmä (Divina Commedia) oli ensimmäinen kansankielinen runoteos

OMI COELENIBUS INTRAVIMUS: IMMO IN TRIBUNALI: LV STRAVIT QVIL ANNO CUNCTA POETA SVO: DOCTVS ABST DANTELVS AQ DH FLORENTIA SVEP: SENSIT CONSUL N: PETITV ENRIN: NIL POTVIT TANTO AGRA SAEVA NOCERE POETAE: QVIA VIVVA VIRTVS CARMINV IN AGO TACTE